

Vabariigi Valitsus

kristen.michal@riigikantselei.ee

riigikantselei@riigikantselei.ee

06.09.2024 nr 4/139

Riigikaitse tasu kontseptsioon

Lugupeetud Kristen Michal!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Eesti Tööandjate Keskkliit teevad Vabariigi Valitsusele ettepaneku loobuda ettevõtete kasumiga seotud riigikaitsemaksu osa kehtestamisest. Ka tähtajalise ettevõtete tulumaksu (2% ettevõtete kasumilt) kehtestamine kahjustab äärmiselt tugevalt Eesti ettevõtluskeskkonna atraktiivsust ja investorite kindlustunnet ning selle kehtestamise vastu on valdav osa aktiivsest ettevõtjaskonnast. Tänapäevane Eesti ettevõtete tulumaksusüsteem, kus tulumaksu tuleb tasuda kasumi jaotamisel, on olnud meie ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime alustalaks ning eristanud meid teistest riikidest. Eesti on olnud tänu tänasele süsteemile kõrgetel kohtadel erinevates ettevõtluskeskkonna edetabelites. Näiteks on Eesti tänu ettevõtete tulumaksusüsteemile olnud aastaid OECD riikide hulgas kõige konkurentsivõimelisema maksusüsteemi indeksis 1. kohal. Erinevad uuringud on tõestanud, et tänapäevane süsteem on aidanud suurendada meie ettevõtete vastupanuvõimet majanduskriisidele. Lisaks juhime tähelepanu sellele, et klassikalise ettevõtete tulumaksu kehtestamisel suureneb ettevõtjate motivatsioon näidata senisest väiksemaid kasumeid, mille tulemusena jääb riigil saamata teatud osa loodetud maksutulust. Lisaks kaasneks klassikalise või avansilise tulumaksu kehtestamisega väga suur administratiivne koormus riigile.

Eeltoodud põhjustel teeme ettepaneku asendada ettevõtete kasumiga seotud riigikaitsemaksu osa tähtajalise riigikaitse löivu või tasuga, mida peaksid maksma kõik juriidilised isikud majandusaasta aruande esitamisel. Tasu määr sõltuks juriidilise isiku bilansimahust (varade mahust). Tasu kehtestamisel saaks lähtuda riigilõivude loogikast või otseselt kehtestada see erakorralise riigilõivuna. **Rõhutame, et tegemist peab olema ajutise lahendusega, täpselt nii nagu riigijuhid on korduvalt lubanud.**

Järgnevalt selgitame lähemalt, millistest eeldustest oleme ettepaneku tegemisel lähtunud, kirjeldame lähemalt ettepaneku sisu ning toome välja argumendid, miks meie poolt pakutaval lahendusel on vähem negatiivseid mõjusid, kui ettevõtete kasumite maksustamisel.

Ettepaneku tegemisel oleme lähtunud järgmistest eeldustest:

- Nn riigikaitsemaksu osa, mida kehtestatakse ettevõtjatele kolmeks aastaks, peab olema võimalikult solidaarne, laia baasiga, lihtne administreerida ja jõustada.
- Ettevõtjate kohtlemine peaks olema võimalikult neutraalne, st, et maksukoormus peaks jaotuma võrdselt, sõltumata tegevusalast.

- c) Ettevõtjate soov on olnud, et maksu administreerimine oleks lihtne (ei tooks kaasa täiendavat kulu), ettenähtav ning maksimaalselt laia maksubaasiga, et täita solidaarsuse printsiipi ning hoida efektiivne maksukoormus madalal. Maks peaks olema ka eristatav muudest koormistest.
- d) Aastane tulu riigieelarvele ca 200 miljonit eurot.

Ettevõtlusorganisatsioonide ettepanek:

Kehtestada kolmeks aastaks (2026 – 2028) juriidilistele isikutele riigikaitseline tasu (riigilõivu või eraldi tasuna), mis tasutakse koos majandusaasta aruande esitamisega (see oleks aruande esitamise eelduseks) ning arvestatakse majandusaasta aruandes sisalduva bilansimahu (käibe- ja põhivara summa bilansipäeva seisuga) järgi. Bilansimahu suurusele vastav aastane määr fikseeritakse astmetena seaduses. Alternatiivina võib kaaluda ka lõivu/tasu määra, mis oleks 0,1% bilansi mahust.

Seadusandlikud muudatused:

Kõige lihtsam oleks tasu rakendada riigilõivuna, kuid võib kaaluda ka eraldi tasu kehtestamist, mis vastaks samale loogikale. Riigilõivuna rakendamise korral oleks vajalik täiendada riigilõivuseadust ning näha ette riigilõivu tasumine majandusaasta aruande esitamise eest. Lõiv kehtiks tähtajalisena majandusaasta aruannete kohta, mis esitatakse või tuleks esitada aastatel 2026 – 2028 (toimingu tegemise ajast sõltuv lõiv). Kui kehtestada koormis eraldi tasuna, siis tuleks see eraldi seaduses ette näha, kuid õiguslikult võib selle kehtestamisel lähtuda siiski riigilõivudest ning nendega siduda. Edaspidi lähtume siiski sellest, et tegemist oleks lõivuga, vaatamata sellele, milline rakendusmeetod (lõiv või tasu) lõpuks valida.

Kuna riigilõiv on levinud arusaama järgi tasu toimingu tegemise eest, ei ole sel puutumust maksunduslike aspektidega, sh rahvusvahelise maksundusega, mis võiksid muidu maksu kehtestamist takistada või maksubaasi piirata.

Lõivu suuruse määramise aluseks võetav bilansimaht sisaldub igas majandusaasta aruandes (sh lihtsustatud aruannetes). See on fikseeritud raamatupidamiseseadusega ning selle lisaks oleva bilansiskeemiga. Bilansimaht on käibe- ja põhivara summa, mis võrdub alati kohustiste ja omakapitali summaga. Bilansimahu leiame bilansist kahest kohast – aktivad kokku ja passivad kokku.

Argumendid:

- Riigikaitseleise lõivu, mille arvestamise aluseks on juriidilise isiku bilansimaht (varade maht), poolt räägib eelkõige asjaolu, et laiemalt on lõivust laekuva tulu kasutamise eesmärk varade kaitsmine. Varad on bilansimahu mõttes ettevõtte kogu vara, sh käibevara, finantsinvesteeringud, nõuded, kinnisvarainvesteeringud, materiaalsed põhivarad, bioloogilised varad, immateriaalsed põhivarad jne.
- Kapitali iseloomu suhtes ei oleks samuti põhjust teha erisust, kas kasutatakse võõr- või omakapitali, kuna kapitali kasutuse tulemus peaks olema igal juhul vara tootlus ning seetõttu on lõivu eesmärk kohane ka siin.

- Oma olemuselt oleks bilansimahust lähtuv koormis käsitletav tinglikult varamaksuna, mis koormaks enam neid ettevõtteid, kus on rohkem vara (maksustatakse rikkaks olemist ja mitte rikkaks saamist).
- Bilansimahust lähtuv lõiv mõjuks väiksema koormusega nendele ettevõtetele, kus inimressursi osakaal kogukuludest või käibest on suurem. Kuivõrd teiste riigikaitsemaksu komponentidega koormatakse töötamisega seotud kulutusi niigi, siis oleks varadest lähtuva lõivu kehtestamine juriidilistele isikutele õiglasem.
- Kuivõrd bilansimahust lähtudes peaksid lõivu tasuma ka ettevõtted, kus töötajaid ei olegi ning tegeletakse vara haldamisega, siis vastab ka see suurema solidaarsuse eesmärgile. Samuti tuleks lõivu tasuda ettevõtetel, kes töötasu maksmisest hoiduvad ning kompenseerivad omanikule aktiivse töö, jaotades palga maksmise asemel kasumit.
- Bilansimahust lähtuvat lõivu peaksid siiski maksuma ka kahjumis olevad ettevõtted, kellele lisanduv koormus võib küll mõjuda negatiivselt, kuid lähtudes vara kaitsmise loogikast, oleks see põhjendatud st, et kui kahjumis oleval ettevõttel on vara, siis on ka tema huvides, et vara oleks kaitstud ning mittepanustamine oleks põhjendamatu. Samuti on kahjumi tekitamine raamatupidamisarvestuses pigem lihtne.
- Samuti on kohane maksustada varade kaitse ideest lähtuvalt kõiki juriidilisi isikuid, kes vara omavad. See vastab ka solidaarsuse eesmärgile ning arvestades laiasit maksubaasist tulenevat madalat lõivu määra, ei oleks lõiv ebaõiglaselt koormav. Eelkõige omavad suuremat mahtu just äriühingud ning valdavalt rakendus teistele miinimummäär.
- Riigilõiv on väga selge ja lihtsa arvestusloogikaga. Selle kogumine ei eelda uute süsteemide loomist ega täiendavat arvestust või aruandlust (vajalikud on vaid väikesemahulised arendused RIKi majandusaasta aruannete esitamise süsteemis).
- Seni, kuni konsolideeritud majandusaasta aruandeid esitatakse veel pdf formaadis, peavad emaettevõtted, kes konsolideeritud aruande esitavad (ca 600 ühingut), esitama konsolideerimata bilansimahu väärtuse majandusaasta aruande protsessis käsitsi, sarnaselt müügitulu väärtusele, mida tänagi esitatakse. Sellega kaasnev halduskoormus oleks minimaalne.
- Konsolideerimata aruannete puhul võtaks süsteem aruandest vastava väärtuse automaatselt ning kuvab aruande esitajale maksmiseks kuuluva lõivu suuruse. Tehnoloogiliselt on tegemist väga lihtsa lahendusega. Samuti omab RIK juba niigi riigilõivude kogumise võimekust.
- Ettevõtte ülesandeks jääb majandusaasta aruande esitamine tähtaegselt nagu tänagi. Aruannete esitamata jätmist kontrollib tänasega sarnaselt registripidaja ning maksuhaldur. Samuti on tegemist avaliku infoga.
- Kui lisada võimalus, et lõivu saaks tasuda soovi korral kahes osas, kuid igal juhul sama aasta jooksul, motiveeriks lõiv potentsiaalselt ka aruandeid varem esitama (soov ajatada teise osa maksmine võimalikult pikale ajale).

- Kuivõrd lõiv kehtiks konkreetsel ajaperioodil, siis motiveeriks see potentsiaalselt ka neid isikuid aruannet esitama enne lõivu kehtima hakkamist, kes seda seni teinud pole.
- Lõivu tasumata jätmist aitab efektiivselt tagada süsteem, kus lõivu tasumine (vähemalt enamuses) peab eelnema aruande esitamisele ning vajadusel saab sissenõudmisel rakendada tavapäras riigi nõuete sissenõudmise süsteemi.
- Varade mahust lähtuv lõiv võiks potentsiaalselt mõjutada ettevõtteid ka seni investeerimata vaba raha kasumina aktiivsemalt jaotama (või investeerima), mis omakorda suurendaks riigieelarvelisi tulusid ning suunaks raha rohkem käibesse.

Arvestus ja võimalikud riigilõivu määrad lähtuvalt 2022.a esitatud majandusaasta aruannetest:

Varade seis 2022. aastal äriregistri andmete alusel (majandusüksused)

Vara suurus	Ühingute Arv	Vara keskmine suurus	Riigilõivumäär eurodes (tasutav maksusumma aastas)	Maksumäära % keskmisest varast	summa, €
0 0	10 339	0	15	#DIV/0!	155 085
1 <=10000	83 011	3 722	15	0,40%	1 245 165
2 10...50 tuh	60 304	24 863	50	0,20%	3 015 200
3 50...100 tuh	22 850	71 228	100	0,14%	2 285 000
4 100...250 tuh	22 876	159 483	200	0,13%	4 575 200
5 250...500 tuh	12 096	353 091	400	0,11%	4 838 400
6 500...1000 tuh	8 864	704 525	800	0,11%	7 091 200
7 1...2,5 miljonit	7 266	1 623 534	1 750	0,11%	12 715 500
8 2,5 - 5 miljonit	2 278	3 585 730	4 000	0,11%	9 112 000
9 5 - 7,5 miljonit	1 048	6 130 876	6 000	0,10%	6 288 000
10 7,5 - 10 miljonit	577	8 671 599	9 000	0,10%	5 193 000
11 10-25 miljonit	1 199	15 535 419	15 000	0,10%	17 985 000
12 25-50 miljonit	454	34 866 082	35 000	0,10%	15 890 000
13 50-75 miljonit	158	59 998 763	60 000	0,10%	9 480 000
14 75-100 miljonit	76	86 914 527	85 000	0,10%	6 460 000
15 100 - 250 miljonit	126	152 393 915	150 000	0,10%	18 900 000
16 250-500 miljonit	32	355 808 643	400 000	0,11%	12 800 000
17 500-750 miljonit	13	615 727 408	600 000	0,10%	7 800 000
18 750 - 1000 miljonit	5	886 797 996	900 000	0,10%	4 500 000
19 >1 miljardi	18	3 803 090 666	3 800 000	0,10%	68 400 000
KOKKU	233 590		KOKKU €		218 728 750

Arvestuse aluseks on kõik 2022.a esitatud majandusaasta aruanded. Isikud on vara suuruse järgi jaotatud gruppidesse. Püütud on lähtuda printsiibist, et aastane lõivu suurus ei ületaks oluliselt grupi keskmisest varade mahust 0,1%. Väiksema vara hulgaga ühingutel on seda siiski olnud keeruline tagada, kuid ka nendes gruppides on minimaalse lõivu kehtestamine õigustatud, kuna tegemist on kontrollimahukamate gruppidega ning vara kaitsmise eesmärgist lähtuvalt ei oleks täielik maksust vabastamine ka õiglane.

Ettepaneku kohaselt peaks ühing, kelle varade maht on kuni 10 000 eurot, maksma aastas riigilõivu 15 eurot. Ühing, kelle varade maht on üle 1 miljardi euro, peaks tabeli kohaselt tasuma aastas 3,8 miljonit eurot. Võimalik on selles kategoorias luua juurde täiendavad astmed või sätestada, et õiglasema maksustamise eesmärgist lähtudes leitakse ettevõtetele, kelle varade maht on üle 1 miljardi euro, aastase lõivu suurus printsiibil, et lõivu suurus olekski 0,1% varade mahust. Sarnane loogika on ka riigilõivu määramisel, kui tegemist on kinnistusraamatu toimingute eest tasutava lõivuga.

Täiendavaks alternatiiviks on kehtestada kõigile üks lõivumäär, mille suurus on 0,1% varade mahust. Sellisel juhul ei oleks riigilõivu vahemikke ning iga ettevõtte poolt tasutav lõiv sõltuks konkreetset tema varade mahust. Sellise alternatiivi puhul oleks lõivude summa kokku ca 211 miljonit eurot (2022. aasta varade põhjal). Siiski oleks otstarbekas ka sellisel juhul kehtestada miinimumlõiv, et täita solidaarsuse eesmärki.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor
Arto Aas, Eesti Tööandjate Keskliidu tegevjuht